

Sygn. akt I PK 14/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 sierpnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa I. B.
przeciwko C. Spółce z o.o. w S.
o zapłatę wynagrodzenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 sierpnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 3 września 2013 r.,

**w części dotyczącej skarżącego uchyla zaskarżony wyrok i
sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K. do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka I. B., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanych: Samodzielnego Publicznego Zakładu

Opieki Zdrowotnej w P. oraz C. Spółki z o.o. w S. kwoty 25.433,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem wynagrodzenia za pracę za okres od lutego 2011 r. do lipca 2012 r.

Wyrokiem z dnia 21 marca 2013 r. Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w P. zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 753,77 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2011 r. do dnia zapłaty (pkt 1.), zasądził od pozwanego C. Spółki z o.o. na rzecz powódki kwotę 24.679,75 zł wraz z ustawowymi odsetkami odnośnie kwot: - 1.577,24 zł od dnia 11 kwietnia 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.631,61 zł od dnia 11 maja 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.603,21 zł od dnia 11 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.482,51 zł od dnia 11 lipca 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.504,34 zł od dnia 11 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.513,14 zł od dnia 11 września 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.501,04 zł od dnia 11 października 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.441,40 zł od dnia 11 listopada 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.581,46 zł od dnia 11 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty; - 1.517,30 zł od dnia 11 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.422,69 zł od dnia 11 lutego 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.460,27 zł od dnia 11 marca 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.407,71 zł od dnia 11 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.354,19 zł od dnia 11 maja 2012 r. do dnia zapłaty; - 886,11 zł od dnia 11 czerwca 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.238,24 zł od dnia 11 lipca 2012 r. do dnia zapłaty; - 1.557,29 zł od dnia 11 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 4.), nakazał pobrać od pozwanej C. Spółki z o.o. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w P. kwotę 1.234 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych, od uiszczenia których powódka była zwolniona (pkt 5.), zasądził od pozwanej C. Spółki z o.o. na rzecz powódki kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 6.), nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 1.968 zł (pkt 7.).

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w Zespole Opieki Zdrowotnej w P. od dnia 25 kwietnia 1996 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pielęgniarki dyplomowanej. W dniu 1 marca 2011 r. nastąpiło przejście tego zakładu pracy w trybie art. 23¹ k.p. na C. Spółkę z o.o. W dniu 15 czerwca 2007 r. zarząd Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych przy ZOZ P. wszczął spór zbiorowy z pozwanym Zakładem Opieki Zdrowotnej w P., domagając się ustalenia od 1

stycznia 2008 r. minimalnego wynagrodzenia zasadniczego dla pielęgniarek i położnych w wysokości 3.000 zł oraz modernizacji i doposażenia oddziałów szpitalnych, a także zagwarantowania do wynagrodzenia zasadniczego kwoty podwyżki wynikającej z realizacji ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o przekazaniu środków finansowych świadczeniodawcom na wzrost wynagrodzeń na następne lata. W dniu 13 sierpnia 2007 r. strony sporu zbiorowego spotkały się w obecności mediatora w osobie Starosty. Przedstawicielki Zakładowej Organizacji Związkowej Pielęgniarek i Położnych podtrzymały swoje stanowisko dotyczące podwyżki płac dla pielęgniarek i położnych. Dyrektorka Zespołu Opieki Zdrowotnej J. K. oświadczyła, że względy natury finansowej nie pozwalają na przyjęcie do realizacji zgłoszonych postulatów; w przypadku otrzymania środków finansowych na ten cel pracodawca niezwłocznie dokona podwyżek; dopóki ZOZ w P. nie otrzyma dodatkowych środków finansowych, strony sporu pozostają przy swoich stanowiskach.

W dniu 9 czerwca 2008 r. odbył się kilkugodzinny strajk zorganizowany przez Ogólnopolski Związek Zawodowy Pielęgniarek i Położnych, który zakończył się podpisaniem protokołu uzgodnień. W treści tego protokołu strony uzgodniły wzrost wynagrodzenia zasadniczego pielęgniarek i położnych o kwotę 100 zł od dnia 1 czerwca 2008 r. w odniesieniu do wartości wynagrodzenia zasadniczego wynikającego ze stawki zaszeregowania poszczególnych pielęgniarek i położnych na dzień 31 maja 2008 r. Ponadto strony ustaliły, że ponownie podejmą negocjacje w zakresie dalszego wzrostu wynagrodzeń w terminie do dwóch tygodni po podpisaniu kontraktu z NFZ na rok 2008, jednakże nie później niż do dnia 31 lipca 2008 r. Jako warunek ponownego wszczęcia negocjacji, wskazano wzrost wartości kontraktu podpisanego pomiędzy SP ZOZ P. a NFZ K. W punkcie 3 protokołu uzgodnień, pracodawca przyjął docelowe oczekiwania pielęgniarek i położnych w kwocie wynagrodzenia 2 000 zł w 2008 r., 2 500 zł w 2009 r. oraz 3 000 zł w 2010 r., a także podejmowanie co kwartał negocjacji związkowych z przepływem środków finansowych do szpitala. Zapisano, że powyższe porozumienie nie miało charakteru porozumienia kończącego spór zbiorowy. Strony porozumienia nie zawarły w jego treści ograniczenia czasowego jego obowiązywania; nie wskazano, że po 2010 r. wysokość wynagrodzenia zasadniczego powróci do poziomu sprzed daty zawarcia przedmiotowego porozumienia. Przedstawicielki strony związkowej przyjęły, że po

2010 r. wysokość wynagrodzenia zasadniczego będzie się kształtować na poziomie co najmniej takim, jak przewidziany w 2010 r., chyba, że ulegnie on modyfikacji na skutek zawarcia kolejnego porozumienia.

Aneks nr 1 z dnia 15 stycznia 2009 r. (dalej również jako: „aneks”) strony zmieniły zapis punktu 3 protokołu uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. w ten sposób, że wzrost wynagrodzeń pielęgniarek i położnych z puli środków przeznaczonych na ten cel nastąpi w jednakowej wysokości 255 zł do wynagrodzenia zasadniczego. Kwota 255 zł stanowiła iloraz sumy brakujących kwot do wynagrodzenia w wymiarze 2000 zł oraz ilości pielęgniarek i położnych w SP ZOZ w P. Pozostałe uzgodnienia dotyczące pkt. 3 miały być realizowane jak zapisano dnia 9 czerwca 2008 r., tj. 2.500 zł w 2009 r., 3.000 zł w 2010 r. oraz podejmowania co kwartał negocjacji związkowych z przepływem środków finansowych do szpitala. Dla powódki była to jednoznaczna deklaracja wypłaty wynagrodzenia. Pismem z dnia 9 stycznia 2010 r. zakładowa organizacja związkowa zażądała od pracodawcy realizacji postanowień przedmiotowego aneksu; w odpowiedzi pracodawca podał, że w związku z ograniczeniami nałożonymi w kontrakcie zawartym z Narodowym Funduszem Zdrowia (czego nie dało się przewidzieć w momencie podpisywania aneksu) przedmiotowe postanowienia stały się „praktycznie niewykonalne”. Realizacja uzgodnień – według pracodawcy – będzie możliwa dopiero wówczas, gdy jego sytuacja finansowa ulegnie poprawie. W dniu 17 lipca 2012 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy powódką a pozwaną C. Spółka z o.o., na mocy którego ustalono wysokość wynagrodzenia zasadniczego powódki od dnia 1 sierpnia 2012 r. w wysokości 2.165 zł brutto.

Przy takich ustaleniach Sąd Rejonowy uznał, że literalna wykładnia pkt 3 protokołu uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. nie daje podstaw do przyjęcia, że pracodawca zobowiązał się do wypłaty podwyżek na rzecz pielęgniarek i położnych. Postanowienie to stanowiło wyłącznie „sprecyzowanie oczekiwań wobec pracodawcy w zakresie wzrostu wynagrodzeń, przyjęte do wiadomości przez pracodawcę”. Na tym etapie pracodawca nie przyjął na siebie zobowiązania do wypłaty wynagrodzeń po 2.500 zł w 2009 r. oraz 3.000 zł w 2010 r.

W ocenie Sądu Rejonowego odmiennej ocenie prawnej niż sam protokół podlega podpisany w dniu 15 stycznia 2009 r. aneks. Zdaniem Sądu Rejonowego

postanowienia zawarte w pkt 3 aneksu mają charakter obligacyjny. Z literalnej wykładni postanowień aneksu wynika, że pracodawca zobowiązał się do wypłaty podwyżek, precyzując ich wysokość i termin realizacji. W ocenie Sądu Rejonowego oświadczenie pracodawcy w tym zakresie jest jasne i nie nasuwa żadnych wątpliwości interpretacyjnych. Sąd Rejonowy uznał, że przedmiotowy aneks jest źródłem prawa pracy, a postanowienia w nim zawarte wywarły skutki także na przyszłość. Powołując się na stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2010 r., II PK 67/10 oraz z dnia 8 marca 2011 r., II PK 165/10 Sąd Rejonowy stwierdził, że skoro do porozumień zbiorowych należy odpowiednio (na zasadzie analogii) stosować przepisy dotyczące układów zbiorowych pracy, to należy przyjąć, że w sytuacji gdy warunki pracy powódki w zakresie wysokości należnego jej wynagrodzenia zasadniczego zostały określone w aneksie, to jeżeli pracodawca miał zamiar uregulować odmiennie treść stosunku pracy powódki w tym zakresie po 2010 r., powinien był dokonać wypowiedzenia warunków płacy. Jeżeli nie dokonano wypowiedzenia umowy o pracę w tym zakresie, to warunki dotyczące wysokości należnego powódce wynagrodzenia zasadniczego obowiązywały do momentu zawarcia przez C. Spółkę z o.o. z powódką porozumienia z dnia 17 lipca 2012 r.

Sąd Rejonowy stwierdził, że wynagrodzenie zasadnicze powódki w okresie od stycznia 2010 r. do lipca 2012 r. wynosiło 3.000 zł brutto zgodnie z treścią aneksu. W konsekwencji Sąd Rejonowy na podstawie art. 9 § 1 k.p. w związku z art. 59 ust. 2 Konstytucji RP zasądził na rzecz powódki różnicę pomiędzy wynagrodzeniem należnym powódce na podstawie aneksu a faktycznie wypłaconym w okresie od lutego 2011 r. do lipca 2012 r.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelacje wnieśli obaj pozwani. Wyrokiem z dnia 3 września 2013 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy w K. oddalił obie apelacje (pkt 1.); zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 67,50 zł oraz od pozwanej C. Spółki z o.o. na rzecz powódki kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (pkt 2.).

Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego; podzielił także jego ocenę prawną. W szczególności uznał, że aneks do protokołu uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. jest

źródłem prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p., a ustawowym oparciem dla wszelkich porozumień zbiorowych w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. jest norma art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych.

Sąd drugiej instancji podzielił także stanowisko zaskarżonego wyroku w kwestii literalnej wykładni pkt 3 aneksu i uznał, że pracodawca przez zawarcie ze stroną związkową aneksu przyjął ważne i skuteczne zobowiązanie wobec pracowników w przedmiocie dokonania podwyżki wynagrodzenia za pracę. Deklaracje pozwanego w przedmiocie podwyżki wynagrodzenia zasadniczego, wyrażone w treści aneksu są jasne i w pełni czytelne. Sąd drugiej instancji podkreślił, że w judykaturze utrwalone jest stanowisko, że porozumienie zbiorowe zaliczone do prawa pracy (art. 9 § 1 k.p.) jest aktem normatywnym, a nie czynnością prawną, dlatego nie ma podstaw, aby stosować do niego w sposób bezpośredni zasady wykładni oświadczeń woli (art. 65 § 2 k.c.). Postanowienia zbiorowe podlegają sądowej wykładni przy zastosowaniu wszystkich jej reguł. Oznacza to, że w przypadku, gdy zastosowanie wykładni językowej prowadzi do ustalenia normy prawnej zawartej w treści interpretowanych postanowień prawa zbiorowego brak jest podstaw do stosowania dalszych reguł wykładni. Sposób redakcji aneksu w pełni uprawnia do oceny, że pozwany pracodawca przez zawarcie aneksu bezwarunkowo zobowiązał się do wypłacania pracownikom wynagrodzenia zasadniczego w kwocie określonej tym aneksem. Taki wniosek potwierdza pismo pracodawcy z dnia 16 lutego 2010 r., skierowane do strony związkowej w odpowiedzi na jej żądanie dotyczące realizacji przez pozwanego postanowień opisanych w aneksie. Pracodawca w tym piśmie (z dnia 16 lutego 2010 r.) nie kwestionował zobowiązania do podwyżki wynagrodzenia w żądanej przez stronę związkową kwocie (2.500 zł w 2009 r.), lecz powoływał się na następcze w stosunku do daty zawarcia aneksu okoliczności, które uniemożliwiły mu realizację postanowień płacowych (jak wskazał „Zatem nie z winy pracodawcy nie jest możliwe dopełnienie uzgodnień płacowych”, jednocześnie deklarując, że „o ile poprawi się sytuacja finansowa Szpitala, uzgodnienia zawarte w protokole uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. będą realizowane”). W ocenie Sądu drugiej instancji wskazana wyżej treść odpowiedzi pracodawcy na żądania strony związkowej dotyczące realizacji postanowień aneksu potwierdza prawidłowość

stanowiska, że przez zawarcie aneksu pracodawca przyjął ważne zobowiązania płacowe wobec pracowników. W przeciwnym wypadku treść odpowiedzi pozwanego na żądania strony związkowej byłaby diametralnie różna, tj. należałoby oczekiwać, że pozwany zakwestionuje pogląd strony związkowej o istnieniu ważnego zobowiązania w przedmiocie podwyżki wynagrodzenia. Jeżeli pozwany w odpowiedzi na postulaty płacowe strony związkowej zawarte w piśmie z dnia 9 stycznia 2010 r. nie zakwestionował powoływanego przez stronę związkową zobowiązania z aneksu do podwyżki wynagrodzenia za 2009 r. w kwocie 2.500 zł, to tym samym potwierdził istnienie tego i pozostałych zobowiązań zawartych w tym aneksie.

Sąd drugiej instancji nie podzielił stanowiska apelacji pozwanego C. Spółki z o.o., że ustalona aneksem kwota wynagrodzenia zasadniczego na poziomie 3.000 zł dotyczyła wyłącznie 2010 r. Sąd drugiej instancji wskazał, że ani w protokole uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. ani w aneksie do tego protokołu strony porozumienia nie zawarły ograniczenia czasowego jego obowiązywania; nie wskazano także, że po 2010 r. wysokość wynagrodzenia zasadniczego z poziomu 3.000 zł powróci do poziomu sprzed zawarcia porozumienia względnie do poziomu z 2008 r., czy 2009 r. Brak takiego ograniczenia, czy zapisu obniżającego wartość wynagrodzenia zasadniczego ustalonego na kwotę 3.000 zł po 2010 r. jednoznacznie wskazuje, że kwota 3.000 zł wynagrodzenia zasadniczego miała obowiązywać począwszy od 2010 r. bezterminowo. W ocenie Sądu drugiej instancji nawet, gdyby strona pozwana wykazała, że aneks zawierał terminowe zobowiązanie płacowe strony pozwanej (tylko do 2010 r.), to należy mieć na uwadze to, że ukształtowane terminowym porozumieniem zbiorowym elementy treści stosunku pracy obowiązują także po upływie okresu, na jaki zawarto porozumienie, a ich zmiana na niekorzyść pracownika wymaga wypowiedzenia warunków pracy i płacy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2011 r., II PK 165/10 – LEX nr 784988).

Sąd drugiej instancji podkreślił, że żaden z pozwanych nie wypowiedział powódce warunków płacy wynikających z aneksu, które *ex lege* ukształtowały jej treść stosunku pracy. Sąd drugiej instancji powołał pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2004 r., III PK 38/04 – LEX nr 143185, że

zmiana na niekorzyść pracowników postanowień paktu gwarancji pracowniczych wymaga dokonania wypowiedzeń zmieniających (art. 42 § 1 w związku z art. 241¹³ § 2 k.p.). W uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że Kodeks pracy nie reguluje wprost skutków zmiany porozumienia zbiorowego będącego źródłem prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. Aktem najbardziej zbliżonym do tego porozumienia jest układ zbiorowy pracy. Z tego względu należy przez analogię stosować art. 241¹³ § 2 k.p. Oznacza to, że do wprowadzania postanowień mniej korzystnych dla pracownika wymagane jest wypowiedzenie zmieniające (art. 42 k.p.).

Biorąc pod uwagę powyżej przedstawione stanowisko Sąd drugiej instancji uznał, że w sytuacji, gdy wobec powódki nie dokonano wypowiedzenia zmieniającego, warunki płacy ukształtowane aneksem, które stały się elementem stosunku pracy powódki, nadal wiążą pracodawcę powódki; także po 2010 r. (aż do daty zawarcia porozumienia z dnia 17 lipca 2012 r. zmieniającego wysokość wynagrodzenia powódki) wynagrodzenie zasadnicze powódki wynosiło 3.000 zł.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego pozwana C. Spółka z o.o. zaskarżyła w całości skargą kasacyjną. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., zarzucając:

1. błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 9 k.p. i art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.) przez wskazanie powołanych przepisów jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia, podczas gdy aneks, z którego powódka wywodzi swoje roszczenie nie stanowi normatywnego porozumienia zbiorowego rozumianego jako źródło prawa pracy;

2. niezastosowanie przepisów art. 77¹ k.p. oraz art. 77² § 1 i § 4 k.p.;

3. niezastosowanie art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p., „co jest konsekwencją naruszeń opisanych w pkt. 1 powyżej”;

4. błędną wykładnię postanowień aneksu przez przyjęcie – sprzecznie z jego literalną wykładnią, że nie został on zawarty na czas określony;

5. błędną wykładnię art. 241¹³ § 2 k.p. w związku z art. 42 k.p. przez zastosowanie tych regulacji do porozumienia innego niż układ zbiorowy pracy lub regulamin wynagradzania.

Skarżąca wniosła o: uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania przed Sądami pierwszej i drugiej instancji oraz przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanego C. Spółki z o. o. na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna, choć nie wszystkie jej zarzuty zasługują na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Najwyższego odnośnie charakteru prawnego aneksu nr 1 konieczna była jego ocena w aspekcie art. 9 § 1 k.p. oraz art. 9 i 14 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. nr 55 poz. 236 ze zm.). Strony podpisujące porozumienie z dnia 9 czerwca 2008 r. znajdowały się w sporze zbiorowym, który m.in. dotyczył kwestii wynagrodzeń w grupie zawodowej pielęgniarek i położnych. W toku tego właśnie sporu doszło do zawarcia aneksowanego porozumienia. Porozumienie kończące spór zbiorowy, zawarte zarówno na etapie postępowania w rokowaniach, jak i w mediacji, ma charakter źródła prawa w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. Wprawdzie prawo do zawierania porozumień przez związki zawodowe z pracodawcami i ich organizacjami wynika wprost z art. 59 ust. 2 Konstytucji RP (por. Komentarz K. Jaśkowskiego do Kodeksu pracy), jednak nie była wystarczająca argumentacja Sądu Okręgowego dotycząca przyznania waloru normatywnego porozumieniu tylko w oparciu o treść Konstytucji oraz art. 21 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych.

Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 września 2013 r. w sprawie III PK 88/12 (LEX nr 1413570) art. 9 ani art. 14 ustawy z 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych nie ograniczają w sferze temporalnej trwania koncyliacji i mediacji. Przepisy te w płaszczyźnie czasowej mają zastosowanie do wszelkich działań polubownych podejmowanych w ramach sporu zbiorowego. W praktyce oznacza to, że porozumienia zbiorowe mogą zostać zawarte na każdym etapie trwania sporu, również w czasie lub na zakończenie strajku bądź akcji protestacyjnej, i stosownie do okoliczności zaistniałych w konkretnym sporze będą one miały przymiot porozumienia koncyliacyjnego w rozumieniu art. 9 ustawy, jeśli do ich zawarcia doszło w toku bezpośrednich rokowań stron, albo porozumienia mediacyjnego z art. 14 ustawy, gdy zawarte zostały z udziałem mediatora. W obu przypadkach porozumienia te mają oparcie w ustawie w rozumieniu art. 9 § 1 k.p.

Odnosząc te konstatacje do niniejszej sprawy należy wskazać, że w ostatnim zdaniu protokołu uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. zawarto adnotację, że „niniejsze porozumienie nie jest porozumieniem końcowym spór zbiorowy zgodnie z ustawą o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, jak również strona związkowa nie zrzeka się ani nie ogranicza roszczeń wynikających ze sporu zbiorowego” (vide: k. 52 akt sprawy). W tym kontekście aneks nr 1 do tego protokołu uzgodnień (nie zawierający takiej klauzuli) należałoby odczytać jako kończący spór zbiorowy i mający walor normatywny.

Określenie właściwej podstawy materialnoprawnej wyroku zależy od dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych. Należy przy tym wskazać, że w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego wykładnia porozumień zbiorowych, niezależnie od tego, czy są one oparte na ustawie w rozumieniu art. 9 § 1 k.p., czy też nie, musi uwzględniać zamiar i cel, jaki przyświecał zawierającym je stronom (por. przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., I PK 234/07, LEX nr 465984; z dnia 26 lipca 2011 r., I PK 27/11, LEX nr 1001277 i powołane w nich wcześniejsze orzecznictwo).

Decydujące znaczenie Sąd drugiej instancji przypisał postanowieniom aneksu nr 1 z dnia 15 stycznia 2009 r., w którym strony zmieniły zapis punktu 3 protokołu uzgodnień z dnia 9 czerwca 2008 r. w ten sposób, że ustaliły, iż wzrost wynagrodzeń pielęgniarek i położnych z puli środków przeznaczonych na ten cel

nastąpi w jednakowej wysokości 255 zł do wynagrodzenia zasadniczego. Kwota 255 zł stanowi iloraz sumy brakujących kwot do wynagrodzenia w wymiarze 2.000 zł oraz ilości pielęgniarek i położnych w SP ZOZ w P. Pozostałe uzgodnienia dotyczące pkt. 3 miały być realizowane „jak zapisano dnia 9 czerwca 2008 r., tj. 2.500 zł w 2009 r., 3.000 zł w 2010 r. oraz podejmowania co kwartał negocjacji związkowych z przepływem środków finansowych do szpitala”.

Sąd Okręgowy uznał, że „dla powódki była to jednoznaczna deklaracja wypłaty wynagrodzenia”, co nasuwa wątpliwości z uwagi na fakt, że w tym okresie powódka nie pracowała, korzystając z urlopów macierzyńskich i wychowawczych i nie otrzymała żadnego pisma pracodawcy o podwyższeniu jej wynagrodzenia zasadniczego - nawet o wyraźnie skonkretyzowaną kwotę 255 zł. Z ustaleń Sądu nie wynika także, czy pracodawca wypłacił pozostałym pracownikom tę uzgodnioną w aneksie kwotę, a także, czy podwyższył innym pracownikom wynagrodzenie zasadnicze w roku 2009 do kwoty 2.500 zł. Bez takich ustaleń trudno uznać za jednoznaczne uzgodnienia dotyczące prawa do wynagrodzeń w kwocie po 3.000 zł w roku 2010 i w następnych latach.

Wbrew ocenie Sądu Okręgowego nie można przyjąć, że postanowienia zawarte w aneksie są jednoznaczne, a wykładnia językowa jest wystarczająca do jego analizy. Zdaniem Sądu Najwyższego nie budzą wątpliwości jedynie początkowe uzgodnienia o następującej treści: „Strony ustalają co następuje: Pkt 3 protokołu uzgodnień w zakresie postanowień dotyczących roku 2008 – zostanie zrealizowany w następujący sposób: wzrost wynagrodzeń pielęgniarek i położnych z puli środków przeznaczonych na ten cel nastąpi w jednakowej wysokości tj. 255 złotych do wynagrodzenia zasadniczego.”

Zdanie to wskazuje, że wszystkie pielęgniarki otrzymają w 2008 r. jednakową kwotę 255 zł podwyżki wynagrodzenia zasadniczego. Wątpliwości wywoływać może jednak już następne zdanie „Wartość 255 zł to iloraz sumy brakujących kwot do wynagrodzenia 2.000 i ilości pielęgniarek i położnych w SP ZOZ w P.” (vide” aneks nr 1 – k. 6 w pierwszym tomie akt sprawy). Zdanie to może sugerować, że chodziło o wyrównanie wynagrodzeń wszystkich pielęgniarek do jednakowego poziomu 2.000 zł wynagrodzenia zasadniczego, co np. w przypadku powódki oznaczałoby inną kwotę podwyżki.

Wbrew sugestii Sądu Okręgowego nie jest jednoznaczna także dalsza treść aneksu: „pozostałe uzgodnienia dotyczące pkt. 3 będą realizowane jak zapisano dnia 9 czerwca 2008 r., tj. 2.500 zł w 2009 r., 3.000 zł w 2010 r. oraz podejmowania co kwartał negocjacji związkowych z przepływem środków finansowych do szpitala”.

W ocenie Sądu Najwyższego zwrócić należy uwagę, że w uzgodnieniach z dnia 9 czerwca 2008 r. pracodawca nie zobowiązał się do wypłaty żadnych kwot tytułem podwyżek wynagrodzenia, poza kwotą 100 zł (czego nie kwestionuje Sąd Okręgowy); również więc zdanie „pozostałe uzgodnienia dotyczące pkt. 3 będą realizowane jak zapisano dnia 9 czerwca 2008 r., tj. 2.500 zł w 2009 r., 3.000 zł w 2010 r.” może być odczytane jako przyjęcie przez pracodawcę do wiadomości oczekiwań pracowników podwyżek wynagrodzeń w w/w kwotach. Przemawia za tym końcowa część analizowanego zdania: „oraz podejmowania co kwartał negocjacji związkowych z przepływem środków finansowych do szpitala”. Całe zdanie wskazuje więc na możliwość wypłaty podwyżek wynagrodzeń po przeprowadzeniu każdorazowych kwartalnych negocjacji (i analizie możliwości finansowych pozwanego). Z wykładni językowej nie wynika zatem konkluzja o jednoznacznym podwyższeniu wynagrodzenia zasadniczego wszystkich pielęgniarek w roku 2010 do poziomu 3.000 zł, a tym bardziej – o trwałym podwyższeniu wynagrodzenia w następnych latach. Wykładnia językowa nie była wystarczająca do analizy spornego aneksu. Zasadny okazał się więc zarzut czwarty skargi kasacyjnej.

Należy też wskazać, że nie są precyzyjne ustalenia Sądu drugiej instancji wskazujące, że także po 2010 r. (aż do daty zawarcia porozumienia zmieniającego wysokość wynagrodzenia powódki od dnia 1 sierpnia 2012 r.) wynagrodzenie zasadnicze powódki wynosiło 3.000 zł. Sąd Okręgowy zaakceptował wprawdzie ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, jednak w uzasadnieniu wyroku pominął ich fragment, z którego wynika, że powódka w dniu 10 kwietnia 2006 roku urodziła syna T. B. i do dnia 13 sierpnia 2006 r. przebywała na urlopie macierzyńskim. Potem korzystając z urlopu wychowawczego w dniu 23 października 2008 r. urodziła córkę S. B. i otrzymywała od ówczesnego pracodawcy Zespołu Opieki Zdrowotnej w P. zasiłek macierzyński w okresie do dnia 11 marca 2009 r. Następnie korzystając z urlopu wychowawczego w dniu 12 września 2010 r.

urodziła kolejne dziecko i otrzymywała zasiłek macierzyński. Na podstawie art. 23¹ k.p. od dnia 1 marca 2011 r. została przejęta przez pozwaną C. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

Z akt osobowych powódki wynika, że na urlopie macierzyńskim pozostawała do 12 lutego 2011 r.; pismo pracodawcy z k. 42 wskazuje ponadto, że od 12 września 2010 r. do 12 lutego 2011 r. otrzymywała zasiłek macierzyński z funduszu ZUS, natomiast od 5 maja 2012 r. do 15 maja 2012 r. oraz od 15 czerwca 2012 r. do 30 czerwca 2012 r. pobierała zasiłek chorobowy z funduszu ZUS. W aktach osobowych powódki nie ma adnotacji o podwyższeniu jej wynagrodzenia do poziomu 2500 zł lub 3000 zł. Przeciwnie – decyzje płacowe pracodawcy wskazują, że jej wynagrodzenie do marca 2011 r. było ustalone na kwotę 1 898 zł, a od kwietnia 2011 r. na kwotę 1 968 zł, natomiast w dniu 17 lipca 2012 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy powódką a pozwaną C. Spółką z o.o., na mocy którego zgodnie ustalono wysokość wynagrodzenia zasadniczego powódki od dnia 1 sierpnia 2012 r. w wysokości 2.165 zł brutto. Ponieważ pracodawca nigdy nie przyznał powódce w sposób formalny wyższej kwoty wynagrodzenia, kontrowersje budzi stwierdzenie Sądu drugiej instancji, iż pozwany miał obowiązek wypowiedzieć powódce warunki umowy o pracę, jeżeli nie zamierzał wypłacać powódce wynagrodzenia w kwocie 3.000 zł. Z drugiej strony Sąd nie ocenił, dlaczego powódka zgodziła się na wypłatę od 1 sierpnia 2012 r. kwoty 2.165 zł miesięcznie, skoro – w ocenie Sądu Okręgowego – miała zagwarantowane wynagrodzenie w kwocie 3.000 zł miesięcznie.

Zarzut skargi kasacyjnej, zgodnie z którym pracodawca zatrudniający co najmniej 20 pracowników może uregulować kwestie wynagrodzenia pracowników jedynie w regulaminie wynagradzania, o którym mowa w art. 77² § 1 i 4 k.p. lub układzie zbiorowym pracy nie zasługuje na aprobatę. Trafnie zauważono w odpowiedzi na skargę kasacyjną, że brakuje przesłanek, by uznać tą regulację za wyczerpującą, w szczególności by nie mogła być uregulowana postanowieniami innych aktów normatywnych będącymi źródłami prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p., w tym porozumienia zawartego w ramach prowadzonego sporu zbiorowego. W ustawie o rozwiązywaniu sporów zbiorowych pracodawca posłużył się pojęciem warunków płac co oznacza, że wszystkie kwestie związane z płacami (np. wzrost

płacy zasadniczej, wysokości dodatków do wynagrodzenia zasadniczego itp.), nie dotyczące indywidualnych żądań pracowniczych, których rozstrzygnięcie jest możliwe w postępowaniu przed organem rozstrzygającym spory o roszczenia pracowników (art. 4 ust. 1 tejże ustawy), mogą stać się przedmiotem sporu zbiorowego, a co za tym idzie można nad nimi procedować zgodnie z zapisami wskazanej wyżej ustawy, tj. poprzez prowadzenie rokowań, mediacji, a nawet strajków. Regulacja dochodzenia do zawarcia porozumienia w toku prowadzonego sporu zbiorowego ma jednak charakter autonomiczny, wobec czego nie narusza art. 77² § 1 i 4 kodeksu pracy, nie wymagając dla swej skuteczności jej inkorporowania do regulaminu wynagradzania.

Zważywszy, że aneks nr 1 miał charakter normatywny, a do jego podpisania nie doszło z obejściem przepisów dotyczących formy, trybu i zasad regulowania na szczeblu zbiorowych stosunków pracy kwestii wynagrodzenia zasadniczego pracowników, za niezasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 58 k.c. w zw. z art. 300 k.p.

Kwestia oceny, czy doszło do naruszenia art. 241¹³ § 2 k.p. w zw. z art. 42 k.p. powinna być poprzedzona dokonaniem właściwych ustaleń dotyczących jednoznacznej treści aneksu nr 1.

Sąd zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 753,77 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 marca 2011 roku tytułem należnej jej podwyżki, stanowiącej różnicę pomiędzy wynagrodzeniem należnym jej a wynagrodzeniem wypłaconym za luty 2011 r. Sąd nie dokonał w uzasadnieniu wyroku analizy faktu, że do 12 lutego 2011 r. powódka korzystała z urlopu macierzyńskiego. Począwszy od 1 stycznia 2009 r. art. 184 k.p. oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r. poz. 159) powódce przysługiwał zasiłek macierzyński. Stosownie do art. 63 ust. 1 ostatnio wymienionej ustawy - ubezpieczony mógł wystąpić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku, jeżeli uważał, że zostały naruszone jego uprawnienia w tym zakresie, natomiast art. 67 ust. 1 stanowił, iż roszczenie o wypłatę zasiłku macierzyńskiego oraz opiekuńczego przedawnia się po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, za który zasiłek

przysługuje. Jeżeli niewypłacanie zasiłku w całości lub w części było następstwem błędu płatnika składek, o którym mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, albo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, roszczenie o wypłatę zasiłku przedawnia się po upływie 3 lat.

Powódka w okresie m. in. od 15 czerwca 2012 r. do 30 czerwca 2012 r. pobierała zasiłek chorobowy z funduszu ZUS; w tym okresie nie przysługiwało jej wynagrodzenie za pracę. Zgodnie z art. 11 ust. 1 cytowanej ostatnio ustawy miesięczny zasiłek chorobowy, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, wynosił 80% podstawy wymiaru zasiłku. Do przepisów tych nie odniósł się Sąd w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy uznał, że konieczne jest precyzyjne ustalenie treści analizowanego aneksu nr 1 – nie tylko przy pomocy wykładni językowej, co implikować będzie właściwą ocenę roszczeń powódki.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, uwzględniając skargę kasacyjną, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.